

WIRTUALNE PIELGRZYMOWANIE JAKO EFEKT STOSOWANIA NOWYCH TECHNOLOGII W PROMOCJI. PRZYPADEK ŚWIATOWEGO CENTRUM KULTU BOŻEGO MIŁOSIERDZIA W ŁAGIEWNIKACH

*Małgorzata Kryczka**

Abstrakt

Cel. Wskazanie wpływu nowoczesnych technologii na działania promocyjne sprzyjające rozwojowi kultu Bożego Miłosierdzia i św. Faustyny realizowane przez Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w krakowskich Łagiewnikach oraz skutków tych działań przejawiających się w nowych sposobach i formach pielgrzymowania.

Metoda. W artykule dokonano analizy danych dotyczących rozwoju ruchu pielgrzymkowego do Sanktuarium od początku jego istnienia do czasu obecnego oraz skonfrontowano pielgrzymowanie tradycyjne z pielgrzymowaniem wirtualnym.

Wyniki. Badania wykazały, iż dzięki zaangażowaniu nowych narzędzi informatycznych oraz mediów nastąpił w ostatnich latach imponujący wzrost liczby tzw. pielgrzymów wirtualnych. Podejmowane działania promocyjne w przestrzeni wirtualnej pozostają w zgodzie z charyzmatem miejsca i misją rozpowszechniania orędzia Bożego Miłosierdzia. Intensywne i konsekwentne działania na rzecz promowania kultu sprawiają, że dziś do Światowego Centrum Bożego Miłosierdzia w krakowskich Łagiewnikach coraz liczniej przybywają pielgrzymi – zarówno w rzeczywistości realnej, jak i wirtualnej – ze wszystkich kontynentów. Kult ten osiągnął zasięg globalny.

Ograniczenia badań i wnioski. Brak jednolitego, porównywalnego źródła danych.

Implikacje praktyczne. Badania w zakresie działań promocyjnych i wykorzystywanych w tym celu nowych technologii przez ośrodek kultu są niezwykle istotne dla identyfikacji zmieniających się form i sposobów pielgrzymowania, co ma konsekwencje dla wielkości ruchu turystycznego.

Oryginalność pracy. Rzadko podejmowane w badaniach analizy wpływu nowoczesnych technologii na działania promocyjne miejsca kultu.

Rodzaj pracy. Studium przypadku.

Słowa kluczowe: pielgrzymowanie, działania promocyjne, przestrzeń wirtualna, miejsce kultu religijnego, promocja kultu.

* Dr; Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie, Wydział Turystyki i Rekreacji, Katedra Polityki Turystycznej, Zakład Ekonomii i Zarządzania; malgorzata.kryczka@awf.krakow.pl.

Wprowadzenie

„(...) wiązanie obecności Boga z pewnym określonym miejscem może się wydawać niestosowne. A jednak trzeba pamiętać, że czas i miejsce należą całkowicie do Boga. Choć każdy czas i cały świat można uważać za Jego ‚świątynię‘, to jednak są czasy i miejsca, które Bóg obiera, aby w nich w sposób szczególnie ludzie doświadczali Jego obecności i Jego łaski. I ludzie wiedzeni zmysłem wiary przychodzą do tych miejsc, bo mają pewność, że rzeczywiście stają przed Bogiem, który jest tam obecny”.

„(...) to takie szczególne miejsce, które Bóg obrał sobie, aby tu wylewać łaskę swego miłosierdzia”.

*Homilia Jana Pawła II
Kraków-Łagiewniki 17.08.2002 r.*

Wędrowki do miejsc kultu w wielu religiach świata znane są już od czasów starożytnych. Istotą tych wędrowek, zwanych pielgrzymowaniem, jest dążenie do obcowania z sacrum. Słowo „pielgrzymować” nawiązuje do łacińskiego „peregrinus”, z czym łączy się angielskie „pilgrimage”, francuskie „pèlerinage”, niemieckie „pilgern”.

Metaforyczne pielgrzymowanie dotyczy losu człowieka zmierzającego ku Bogu. W listach św. Pawła odnajdujemy słowa: „wiemy, że jak długo pozostajemy w ciele, jesteśmy pielgrzymami, z dala od Pana” (2 Kor 5,6).

Pielgrzymka jest formą, a pielgrzymowanie treścią drogi człowieka podejmującego trud doświadczenia sacrum. Treści są niezmiennie, formy natomiast podlegają przemianom w zależności od możliwości technicznych [Świątkiewicz 2005, s. 125].

Celem pierwszych pielgrzymek chrześcijan była Ziemia Święta, zwłaszcza Jeruzolima i Grób Pański. Po zatwierdzeniu przez cesarza Konstantyna Wielkiego edyktu o tolerancji w 313 r. wędrowano także do grobów Apostołów św. Piotra i św. Pawła w Rzymie, a od IX w. do grobu św. Jakuba w Santiago de Compostela. Do najważniejszych miejsc kultu chrześcijan w dobie średniowiecza należała Grota na górze Gargano, w której ukazywał się św. Michał Archanioł (obecne Monte Sant’ Angelo). Udawano się również do grobów innych świętych lub do miejsc, w których znajdowały się ich relikwie (m.in. do grobu św. Antoniego w Padwie, św. Franciszka w Asyżu, św. Marcina w Tours).

Każda kolejna epoka wносиła coś nowego do idei pielgrzymowania, a odzwierciedlając aktualne potrzeby pielgrzymów wzbogacała jej formę i treść. I tak, w okresie kontrreformacji pielgrzymowanie stało się wartością duchową, a więz z Bogiem odgrywała większe znaczenie od fizycznej wędrowki do miejsc kultu. Od XIV w. celem pielgrzymek stał się Święty Domek (Santa Casa), świadek narodzenia Maryi i Zwiastowania, przeniesiony z Ziemi

Świętej do włoskiego Loreto. Wśród tysięcy pielgrzymów przybywali tam papież, władcy, królowie, książęta, artyści, poeci, naukowcy oraz liczni święci. W następnych wiekach udawano się do miejsc objawień maryjnych, przede wszystkim do Lourdes, La Salette i Fatimy.

Wraz z rozwojem techniki obok pieszych pielgrzymek, które początkowo miały charakter pokutny, zaczęły pojawiać się pielgrzymki kolejowe, morskie, samochodowe, autokarowe, wreszcie samolotowe. Zmiany sposobów podróżowania wpłynęły na rozwój turystyki religijnej. Zarówno badacze tematu, jak i przedstawiciele Kościoła zwracają przy tym uwagę, że pielgrzymka jest przede wszystkim aktem religijnym, podczas gdy turystyka religijna większy nacisk kładzie na przeżycia natury ogólnokulturowej i poznawczej [Jackowski 2007, s. 243]. Pielgrzymki stanowią zatem specyficzną formę turystyki religijnej. Podejmowane są z motywów religijnych, a ich celem jest dążenie do wewnętrznej przemiany, rozwój duchowy, refleksja nad swoim życiem. Czas podróży oraz pobyt w miejscu kultu poświęcony jest modlitwie, medytacji oraz innym praktykom religijnym.

W okresie ostatnich dziesięcioleci pojawiły się nowe miejsca sakralne odwiedane przez licznych pielgrzymów. Znamienne jest to, że mimo postępującej sekularyzacji pielgrzymowanie do głównych miejsc kultu religijnego podejmuje rocznie ok. 400 mln wyznawców wszystkich religii (w tym ok. 200 mln chrześcijan) [Jackowski 2007, s. 240]. Jednym z takich miejsc jest Światowe Centrum Kultu Bożego Miłosierdzia w krakowskich Łagiewnikach, które należy obecnie do najprężniej rozwijających się ośrodków pielgrzymkowych na świecie.

Rozwój ten spotęgowany jest skutecznymi działaniami promocyjnymi podejmowanymi przez Sanktuarium w celu szerzenia kultu Bożego Miłosierdzia i św. Faustyny. Sanktuarium wykorzystując nowoczesne technologie stosuje nowe sposoby komunikacji, kreując w efekcie niespotykane w poprzednich dziesięcioleciach sposoby pielgrzymowania.

Celem niniejszego artykułu jest wskazanie wpływu nowoczesnych technologii na podejmowane przez Sanktuarium działania promocyjne sprzyjające rozwojowi kultu oraz skutków tych działań przejawiających się w nowych sposobach i formach pielgrzymowania.

Szerzenie Kultu Bożego Miłosierdzia

U podstaw powstania i rozwoju Sanktuarium w Łagiewnikach leży Jezusowe Orędzie Miłosierdzia objawione Siostrze Faustynie Kowalskiej, które wraz z jej śmiercią zostało złożone w tym miejscu.

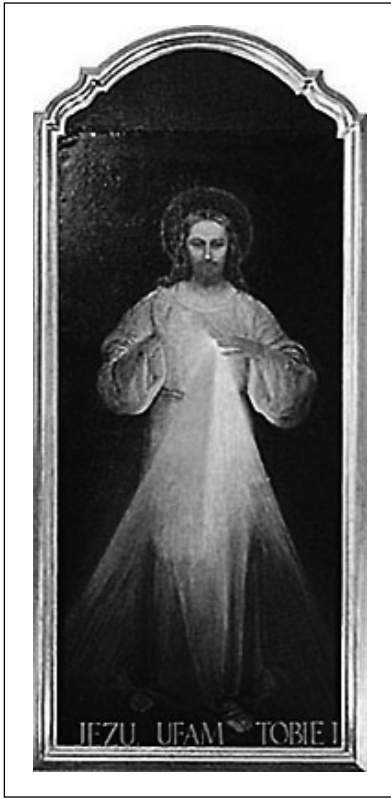
„Dziś wysyłam Ciebie do całej ludzkości z moim Miłosierdziem”

Św. Siostra Faustyna Kowalska,

Dzienniczek. Miłosierdzie Boże w duszy mojej [w. 1588],

Wydawnictwo Misericordia, Kraków 2011,

Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia

Ryc. 1. Obraz Jezusa Miłosiernego autorstwa Eugeniusza Kazimirowskiego

Fig. 1. The picture of Merciful Jesus by Eugenius Kazimirowski

ks. Michał Sopoćko. Dzięki jego staraniom w 1935 r. w Ostrej Bramie wystawiony został do publicznej czci pierwszy wizerunek Jezusa Miłosiernego, namalowany przez Eugeniusza Kazimirowskiego (ryc. 1) zgodnie z poleceniami otrzymanymi podczas objawień. Ks. Sopoćko rozpoczął także starania o ustanowienie święta Miłosierdzia Bożego, lecz nie przyniosły one spodziewanych rezultatów².

W okresie II wojny światowej, wkrótce po śmierci Siostry Faustyny (5 października 1938 r.), kult zataczał coraz szersze kręgi. Obok Wilna, gdzie czczono obraz Jezusa, dużego znaczenia nabierał klasztor w krakowskich Łagiewnikach, w którym żyła, a później została pochowana Siostra Faustyna

Istotą orędzia jest przypomnienie biblijnej prawdy o miłości miłosiernej Boga do każdego człowieka, bez względu na jego grzeszność, wezwanie do zaufania Mu oraz postawy miłosierdzia względem bliźnich. Integralną częścią tego orędzia jest kult obrazu Jezusa Miłosiernego z podpisem „Jezu, ufam Tobie”, święto Miłosierdzia, Koronka do Miłosierdzia Bożego, modlitwa w chwili Jego konania na krzyżu zwaną Godziną Miłosierdzia (15:00) i szerzenie czci Miłosierdzia. Jezus pragnie, aby to orędzie głosić światu z nową mocą przez świadectwo życia, czyny, słowa i modlitwę.

Ks. Kaszowski wyjaśnia, że „miłosierdzie to miłość, która pochyla się nad słabością, niedolą materialną i duchową, nad cierpieniem (...) Bogactwo Bożego Miłosierdzia ujawnia się między innymi w tym, że każdy człowiek na ziemi otrzymuje tyle łask, ile mu potrzeba do zbawienia.” [http://www.teologia.pl/m_k/zag08-2f.htm#a, 2015].

Kult Bożego Miłosierdzia w formach objawionych Siostrze Faustynie zaczął się rozwijać w latach trzydziestych XX wieku¹. Duże zasługi w zakresie szerzenia kultu poczynił spowiednik Siostry Faustyny bł.

¹ Po raz pierwszy Jezus objawił się Siostrze Faustynie podczas jej pobytu w klasztorze plockim dnia 22 lutego 1931 r.

² Mróz F. (2008), *Geneza i funkcjonowanie sanktuariów Bożego Miłosierdzia w Polsce*, „Peregrinus Cracoviensis”, z. 19, s. 47.

na. W kaplicy klasztornej pw. św. Józefa Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia umieszczono kolejny wizerunek Miłosiernego Chrystusa Jezusa Ufam Tobie, tym razem autorstwa Adolfa Hyły (ryc. 2). Poświęcił go krakowski spowiednik i kierownik duchowy św. Faustyny jezuita o. Józef Andrasz, który zapoczątkował też uroczyste nabożeństwa ku czci Miłosierdzia Bożego. Wkrótce obraz ten zaczął cieszyć się niezwykłą czcią wiernych za otrzymywane łaski. Obecnie jego kopie i reprodukcje znajdują się na wszystkich kontynentach świata.

Klasztor w Łagiewnikach stał się nie tylko miejscem kultu, ale także ośrodkiem propagowania nabożeństwa do Miłosierdzia Bożego w formach przekazanych przez Siostrę Faustynę. 22 czerwca 1968 roku metropolita krakowski kard. Karol Wojtyła wpisał kaplicę zakonną z cudownym obrazem Jezusa Miłosiernego i grobem Siostry Faustyny na listę sanktuariów diecezjalnych [<http://www.krakow.faustyna.pl/historia-sanktuarium>, 2015].

W 1992 r. kaplica ta (pod pierwotnym wezwaniem św. Józefa) została podniesiona do rangi Sanktuarium Bożego Miłosierdzia na mocy dekretu metropolity krakowskiego kard. Franciszka Macharskiego.

Na dynamiczny rozwój kultu i Sanktuarium wpłynęła encyklika Jana Pawła II *Dives in misericordia*, a przede wszystkim beatyfikacja (18 kwietnia 1993 r.) Siostry Faustyny Kowalskiej dokonana w Rzymie przez Ojca Świętego Jana Pawła II (tab. 1).

Znaczny wzrost ruchu pielgrzymkowego przyczynił się do budowy nowej świątyni i zaplecza socjalnego dla przybywających wiernych. Podczas pielgrzymki do Łagiewnik (7 czerwca 1997 r.) Jan Paweł II poświęcił kamień węgielny z Golgoty pod budowę kościoła.

Następnym ważnym wydarzeniem była kanonizacja (30 kwietnia 2000 r.) Siostry Faustyny Kowalskiej. Po raz pierwszy w historii – dzięki specjalnemu telemostowi – uroczystości kanonizacyjne były sprawowane równolegle w Rzymie i Krakowie. Podczas uroczystości papież Jan Paweł II

Ryc. 2. Obraz Jezusa Miłosiernego autorstwa Adolfa Hyły

Fig. 2. The picture of Merifull Jesus by Adolf Hyła

ustanowił pierwszą niedzielę po Wielkanocy Świętem Miłosierdzia Bożego w całym Kościele i orędzie Miłosierdzia zapisane w *Dzienniczku* Siostry Faustyny przekazał światu na trzecie tysiąclecie.

W czasie ostatniej pielgrzymki do Polski (17 sierpnia 2002 r.) Ojciec Święty dokonał aktu zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu i kolejny raz wezwał do tego, aby nieść światu dar orędzia Miłosierdzia, w którym świat znajdzie pokój, a człowiek szczęście. Wyznał po raz kolejny, że świat w obecnej kondycji wojen, konfliktów, różnorodnych zagrożeń egzystencjalnych, moralnych i duchowych bardzo potrzebuje Bożego miłosierdzia. Nawiązując do słów, jakie Jezus skierował do św. Faustyny, wezwał do „rozniecenia iskry Bożej łaski” oraz „przekazywania światu ognia miłosierdzia”. Konsekrował także nową świątynię, której od 6 marca 2003 r. przysługuje tytuł bazyliki mniejszej.

Sanktuarium odwiedził również następca Jana Pawła II Ojciec Święty Benedykt XVI (27 maja 2006). Podczas wizyty spotkał się z siostrami w kaplicy oraz chorymi i niepełnosprawnymi w bazylice.

Tabela 1. Szerzenie kultu Bożego Miłosierdzia.

Table 1. Spreading the Divine Mercy devotion.

Rok	Wydarzenie
1980	Encyklika <i>Dives in misericordia</i>
1992	Podniesienie kaplicy klasztornej z cudownym obrazem Jezusa Miłosiernego i grobem Siostry Faustyny do rangi Sanktuarium Bożego Miłosierdzia
1993	Beatyfikacja Siostry Faustyny
1997	Pielgrzymka papieża Jana Pawła II do Łagiewnik – poświęcenie kamienia węgielnego z Golgoty pod budowę bazyliki
2000	Kanonizacja bł. Siostry Faustyny Kowalskiej – ustanowienie święta Miłosierdzia Bożego, – przekazanie orędzia Miłosierdzia światu na trzecie tysiąclecie
2002	Pielgrzymka papieża Jana Pawła II do Łagiewnik – akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu.
2006	Pielgrzymka papieża Benedykta XVI do Łagiewnik
2015	Ogłoszenie przez papieża Franciszka Roku Świętego Miłosierdzia, który rozpoczął się 8 grudnia tego roku.
2016	XXXI Światowe Dni Młodzieży w Krakowie, gdzie „bije źródło Bożego Miłosierdzia, które jest skutecznym lekarstwem dla poranionych serc” Pielgrzymka papieża Franciszka do Łagiewnik.

Źródło: Opracowanie własne.

Source: Own elaboration.

Kolejnym wielkim wydarzeniem, które bez wątpienia jeszcze bardziej wypromuje kult i Sanktuarium Bożego Miłosierdzia będą XXXI Światowe Dni Młodzieży (ŚDM), które odbędą się w Krakowie w lipcu 2016 r. Ich głównym tematem będzie przesłanie: „Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią” (Mt 5, 7). Papież Franciszek zaprosił młodzież do Krakowa, ponieważ w nim „bije źródło Bożego Miłosierdzia, które jest skutecznym lekarstwem dla poranionych serc” [List Episkopatu Polski czytany w kościołach 9.11.2014]. Na patronów tego dzieła została wybrana św. Siostra Faustyna i św. Jan Paweł II, inicjator ŚDM w 1985 r.

Organizatorzy zaplanowali, że w ramach tzw. katechezy w drodze wszyscy pielgrzymi, którzy przyjadą na ŚDM, odwiedzą dwa sanktuaria: Bożego Miłosierdzia i św. Jana Pawła II. Tam spotkają się z patronami ŚDM – św. Janem Pawłem II i św. Siostrą Faustyną. Będą pielgrzymować pieszo w grupach przez 3 dni, rozpoczynając tę pielgrzymkę na krakowskich Błoniach. Najpierw odwiedzą nowo wybudowane Sanktuarium Jana Pawła II, gdzie modlić się będą m.in. przed jego relikwiami, a następnie udadzą się do pobliskich Łagiewnik, gdzie przed wejściem do światowego Sanktuarium Miłosierdzia Bożego przejdą przez specjalną Bramę Miłosierdzia zbudowaną z okazji ogłoszonego przez papieża roku świętego Nadzwyczajnego Jubileuszu Miłosierdzia.

Papież Franciszek spotka się w Sanktuarium Jana Pawła II z kapłanami, a później z małżeństwami oraz siostrami zakonnymi w Sanktuarium w Łagiewnikach [<http://www.deon.pl/religia/kosciol-i-swiat/z-zycia-kosciola/art,22302,sdm-2016-w-krakowie-co-gdzie-kiedy.html>, dostęp: ... 2015].

Według prognoz w ŚDM będzie uczestniczyć ok. 2,5 mln pielgrzymów z całego świata.

Papieskie pielgrzymki do Łagiewnik, rozpoczęte przez Pielgrzyma Jana Pawła II, odgrywały i nadal odgrywają niezwykle ważną rolę w szerzeniu kultu Bożego Miłosierdzia i św. Faustyny w Kościele powszechnym i na całym świecie.

Promocja kultu Bożego Miłosierdzia i św. Faustyny Kowalskiej

Promocja, jako element działalności marketingowej, jest sposobem komunikowania się podmiotów rynkowych z potencjalnymi nabywcami dóbr i usług oraz wpływania na ich postawy i zachowania.

Celem działań promocyjnych prowadzonych przez Kościół, w przeciwieństwie do przedsiębiorstw funkcjonujących na rynku, nie są korzyści finansowe ani tym bardziej zwiększenie zainteresowania kupnem produktów. Ponieważ działalność Kościoła dotyczy pozamaterialnej sfery życia ludzkiego, Kościół niczego nie sprzedaje, a „produkt”, jaki oferuje, to obietnica zbawienia. Aktywność promocyjna w tym przypadku sprowadza się do funkcji informacyjnej.

Z punktu widzenia podjętych rozważań promocja oznacza zatem szerzenie kultu, pobudzanie wiary, zachęcanie do odwiedzania sacrum, popieranie słuszných inicjatyw oraz informowanie społeczeństwa o podejmowanych działaniach, a także kształtowanie pozytywnego wizerunku.

Najodpowiedniejszymi instrumentami promocji kultu są public relations oraz publicity. Celem public relations jest uzyskanie przychylnych opinii wiernych/społeczeństwa i zbudowanie dobrego wizerunku poprzez upowszechnienie misji i działalności Sanktuarium. Publicity to nieodpłatne rozpowszechnianie informacji w środkach masowego przekazu. Instrumenty te wykorzystywane są obecnie w Łagiewnikach.

Zanim jednak rozpoczęto stosowanie współczesnych środków promocji, misja szerzenia w świecie kultu Bożego Miłosierdzia, która przypadła spadkobierczyniom dzieła św. Faustyny – siostronom Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia, została określona w Konstytucjach zatwierdzonych przez Stolicę Apostolską w 1985 roku: „Siostry rozszerzają kult Miłosierdzia Bożego poza Zgromadzeniem w następujących formach: głoszenie katechez i prelekcji, udział w sympozjach i kongresach organizowanych przez inne wspólnoty, udział w nabożeństwach parafialnych przez specjalne pieśni i modlitwy, kolportaż książek, modlitewników i obrazów Jezusa Miłosiernego oraz korespondencja z czcicielami Miłosierdzia Bożego” [Konstytucje i Dyrektorium Zgromadzenia 1985].

Szerzenie kultu przez Zgromadzenie dość szybko wykroczyło poza formy określone we wspomnianych Konstytucjach i nabrało charakteru szerszych działań promocyjnych.

Poza udziałem w sympozjach organizowanych przez inne wspólnoty Zgromadzenie rozpoczęło, pod patronatem metropolity krakowskiego kardynała Franciszka Macharskiego, organizację własnych sympozjów teologicznych oraz Międzynarodowych Kongresów Apostołów Bożego Miłosierdzia. Pierwsze takie sympozjum odbyło się w 1988 roku, w 50. rocznicę śmierci Siostry Faustyny, a pierwszy Międzynarodowy Kongres w 1996 roku, w 65. rocznicę objawienia obrazu Jezusa Miłosiernego. Kongres zgromadził apostołów Bożego Miłosierdzia z Polski i 16 krajów świata, m.in.: z USA, Kanady, Filipin, Australii, Kazachstanu, Francji, Włoch, Anglii, Irlandii, RFN, Szkocji, Ukrainy, Czech i Słowacji. Drugi Międzynarodowy Kongres zorganizowany w 2003 r. pod hasłem „Nieś światu ogień Miłosierdzia” zgromadził liderów instytucji sakralnych i świeckich już z 33 krajów świata, ze wszystkich kontynentów. Trzeci Międzynarodowy Kongres pod hasłem „Szkoła miłosierdzia św. Faustyny i Jana Pawła II” zorganizowano w 2008 roku, a kolejny odbył się w październiku 2014 r. pod hasłem: „Jan Paweł II – Apostoł Bożego Miłosierdzia”, który orędzie Miłosierdzia, przekazane przez św. Siostrę Faustynę, zaniósł na krańce świata” [Siepak M. Elżbieta, 2014].

20 maja 2015 r. rozpoczęły się „Formacyjne Dni Apostołów Bożego Miłosierdzia”, na które przyjechali liderzy wspólnot apostołów Bożego Miło-

sierdzia z 25 krajów (ze wszystkich kontynentów). Spotkania objęły konferencje, wykłady, modlitwy, warsztaty w języku angielskim, hiszpańskim i francuskim.

Referaty z sympozjów i konferencji ukazują się w postaci publikacji książkowych, dzięki czemu są dostępne w szerszym zakresie.

Upowszechnianiu informacji na temat kultu oraz działalności Sanktuarium służą różne wydawnictwa oraz media. W 1987 roku założono pismo „Orędzie Miłosierdzia”, które początkowo wychodziło tylko dwa razy w roku, a od 1996 roku ukazuje się jako kwartalnik i organ prasowy Stowarzyszenia Apostołów Bożego Miłosierdzia „Faustinum”, które zrzesza kapłanów, osoby konsekrowane i wiernych świeckich z blisko 90 krajów świata.

W 2003 roku Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia założyło własne Wydawnictwo „Misericordia”, które publikuje i upowszechnia książki, broszury, foldery, reprodukcje obrazów, utwory muzyczne, koncerty, nagrania na płytach CD i DVD zarówno w języku polskim, jak i w kilkunastu językach obcych. Publikacje te dystrybuowane są przez księgarnię Misericordia, znajdującą się na terenie Sanktuarium oraz przez własny sklep internetowy, z którego mogą korzystać ludzie z całego świata. Również dzieła, które powstają w Sanktuarium, ukazują się poza granicami Polski³.

Główną pozycją Wydawnictwa jest *Dzienniczek* Siostry Faustyny, do którego Zgromadzenie posiada prawa autorskie. *Dzienniczek*, pisany w Wilnie i Krakowie w latach 1934-1938, zawiera przede wszystkim orędzie o miłości miłosiernej Boga do człowieka, które Siostra Faustyna miała przekazać Kościołowi i światu. Jest to obecnie jedno z najczęściej tłumaczonych dzieł z języka polskiego na języki obce. *Dzienniczek* został przetłumaczony na ponad 30 języków świata (są także tłumaczenia „pirackie”), i to nie tylko na języki europejskie, ale także na arabski, chiński, japoński, koreański, wietnamski, indonezyjski, maltański. W 2014 r. ukazał się w języku białoruskim i kinyarwanda, którym posługują się mieszkańcy Rwandy. *Dzienniczek* udostępniony jest nie tylko w tradycyjnej wersji książkowej, ale i w innych formach wykorzystujących nowe technologie.

W 2011 roku został nagrany pierwszy audiobook *Dzienniczka* (4 płyty CD, 27 godzin nagrania), który w 2014 roku powielił w kilkuset tysiącach egzemplarzy tygodnik „Gość Niedzielny”. W 2014 roku ukazało się również drugie wydanie audiobooka w wykonaniu aktorskim, które otrzymało wyróżnienie w konkursie Feniks 2015 z następującym uzasadnieniem: „Nowoczesna forma edytorska i komunikacyjna wykorzystana w służbie niezwykłego przesłania Bożego Miłosierdzia. Mistrzowska interpretacja tekstu *Dzienniczka*... w wykonaniu Anny Dymnej i Krzysztofa Głobisza pozwala

³ Są to głównie modlitewniki, książki służące formacji apostołów Bożego Miłosierdzia i biografia św. Faustyny „Dar Boga dla naszych czasów” s. Elżbiety Siepak ze Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia. M.in. w maju br. w Hong Kongu ukazało się drugie wydanie tej książki, przetłumaczone na język chiński przez Bernadettę Lam Kit Ping.

słuchaczowi w pełni zanurzyć się w treść, a przede wszystkim w sens przesłania Chrystusa przekazywanego przez Świętą. Wyjątkowy klimat tej produkcji współtworzy niezwykła muzyka autorstwa Wojciecha Kilara” [<http://misericordia.faustyna.pl/shop/productinfo/9788363916251>, 2015].

Dzienniczek św. Siostry Faustyny w 6 językach dostępny jest także w formie e-booka na stronie www.faustyna.pl, oraz na tabletach oraz smartfonach. W języku polskim także na coraz bardziej popularnych czytnikach iPada i iPhona. Każdy użytkownik Macintosha, po aktualizacji systemu, może czytać *Dzienniczek św. Siostry Faustyny* na swoim komputerze. Wersja dla iPada pozwala wygodnie przeglądać całość tekstu oraz z nim pracować dzięki wbudowanym narzędziom – takim jak wyszukiwanie, zaznaczanie fragmentów i notatki. Aktywne przyciski na słowach ułatwiają dostęp do treści przypisów. Dołączono również wysokiej jakości zdjęcia oraz interaktywne mapy. Wersja dla iPada przystosowana jest do wyższej rozdzielczości ekranu Retina. Książka jest również dostępna dla popularnego iPhone’a w wersjach od 3 GS.

Dzienniczek św. Siostry Faustyny na iPadach i iPhonach jest dostępny w 32 krajach⁴, natomiast na stronie: www.faustyna.pl, smartfonach i tabletach bez ograniczeń w 6 językach.

Poza działalnością wydawniczą Zgromadzenie wykorzystuje do promocji kultu również media, współpracując stale lub czasowo z redakcjami katolickimi i państwowymi z Polski oraz z zagranicy. Warto tu wspomnieć, że wielkim orędownikiem mediów był Jan Paweł II. To za jego pontyfikatu powstała telewizja watykańska, a kazania były nagrywane na płyty CD i DVD [<http://www.epr.pl/>, dostęp: 2015].

W 2014 roku Zgromadzenie przygotowało ponad 90 wypowiedzi i wywiadów dla stacji telewizyjnych, rozgłośni radiowych, redakcji prasowych i stron internetowych z Polski, Brazylii, Malty, Francji, Włoch, Turcji, Ukrainy, Litwy, Bośni i Hercegowiny, USA. Siostry uczestniczyły w nagraniach kilku filmów, realizowanych przez ekipy m.in. z Francji, Włoch, Litwy i Polski (filmy o św. Faustynie i orędziu Miłosierdzia na Światowe Dni Młodzieży – Kraków 2016).

Od ponad 20 lat Telewizja Polska transmituje Mszę świętą odprawianą w Sanktuarium (TVP 1 w niedzielę o godzinie 7.00 i TVP Kraków w piątki o godzinie 17.00). Msze św. i nabożeństwa z kaplicy klasztornej i bazyliki są natomiast codziennie transmitowane wirtualnie przez transmisję on-line oraz TV Miłosierdzie i Radio Miłosierdzie. Transmisje oraz serwis internetowy www.milosierdzie.pl prowadzi Fundacja Sanktuarium Bożego Mi-

⁴ Kraje, o których mowa to: Australia, Austria, Belgia, Bułgaria, Kanada, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Niemcy, Grecja, Węgry, Irlandia, Włochy, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Malta, Holandia, Norwegia, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria, Wielka Brytania, Stany Zjednoczone. <http://itunes.apple.com/pl/book/dzienniczek/id540358479?mt=11&ls=1>.

łosierdzia powołana przez metropolitę krakowskiego kardynała Franciszka Macharskiego⁵. Transmisje przeznaczone są głównie dla osób chorych, starszych i wszystkich tych, którzy z ważnych przyczyn nie mają możliwości uczestniczenia osobiście we Mszy Świętej oraz dla wiernych z całego świata, którzy pragną duchowo połączyć się ze światowym centrum Kultu Bożego Miłosierdzia [<http://www.milosierdzie.pl/lagiewniki/index.php/pl/tv-milosierdzie-pl.html#.VWZDntLtmko>].

Z kaplicy klasztornej za pośrednictwem ośmiu rozgłośni radiowych w Polsce transmitowana jest modlitwa w Godzinie Miłosierdzia i Koronka do Miłosierdzia Bożego⁶. W modlitwach uczestniczą równocześnie pielgrzymi, słuchacze rozgłośni radiowych oraz internauci.

Bardzo ważną rolę w zakresie promocji odgrywa portal Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia www.faustyna.pl, który jest aktywny w siedmiu językach. Znajdują się na nim interesujące informacje m.in. na temat kultu Miłosierdzia Bożego, historii Sanktuarium, różnorodnych form aktywności i dzieł Zgromadzenia, a także aktualności. Korzystając z prostego formularza umieszczonego na stronie internetowej można wysłać intencje do modlitwy w Godzinie Miłosierdzia w Sanktuarium [http://www.faustyna.pl/index.php?option=com_rsform&formId=21&Itemid=55555, 2015].

Siostry ze Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia zachęcają również wiernych z całego świata do włączenia się w modlitwę Nieustannej Koronki do Miłosierdzia Bożego. Na stronie internetowej zamieszczony jest kalendarz, na którym wystarczy wskazać dowolny dzień i godzinę odmówienia modlitwy, dołączając do grona innych wirtualnie zgłoszonych osób, dzięki którym modlitwa ta odmawiana jest przez 24 godziny na dobę.

Na szczególną uwagę zasługuje dzieło niesienia pomocy konającym przez odmawianie *Koronki*. Ma ono na celu pomoc konkretnej, znanej z imienia osobie, która odchodzi z tego świata. Aby włączyć się w to dzieło należy wypełnić znajdujący się na stronie internetowej formularz podając swoje imię, miejscowość, parafię, numer telefonu komórkowego, e-mail oraz określić dzień i wybrać jedną z ośmiu stref czasowych, w której składana jest deklaracja wspierania konających. Po wypełnieniu formularza następuje przyjęcie zgłoszenia do „Księgi wspierających osoby konające”. Osoby mieszkające w Polsce otrzymują SMS lub e-mail z imieniem osoby umierającej, na który zwrotnie powinny odpowiedzieć w ciągu trzech minut SMS-em

⁵ Dzięki środkom zgromadzonym przez Fundację na terenie Sanktuarium wybudowano: bazylikę, wieżę wolno stojącą, kaplicę adoracji Najświętszego Sakramentu, amfiteatr, Dom Duszpasterski z zapleczem hotelowym i gastronomicznym, pasaż handlowy, drogi dojazdowe i parkingi.

⁶ Transmisje radiowe: Radio Niepokalanów: 98,6 FM, 102,7 FM – codziennie (z wyjątkiem niedziel); Radio Warszawa: 106,2 FM – codziennie; Radio Faustyna: www.radiofaustyna.pl – codziennie; Radio Podlasie: www.radiopodlasie.pl – niedziela; Radio Rodzina Wrocław – codziennie; Radio Nadzieja (Łomża): 103,6FM – niedziela; Radio Jasna Góra: 100,6 FM – piątek.

lub w ciągu 15 minut e-mailem: „Amen”, które oznacza przyjęcie informacji i odmówienie jeden raz Koronki do Miłosierdzia Bożego w jej intencji. Zgłaszający się z zagranicy powiadamiani są tylko przez Internet. Za wszystkich uczestników tego dzieła odprawiana jest msza św. w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w każdą niedzielę o godzinie 18:00.

Zgromadzenie zawarło umowę z jednym z największych amerykańskim operatorów Livestream, dzięki któremu na stronie www.faustyna.pl oraz www.krakow.faustyna.pl prowadzona jest całodobowa transmisja on-line z kaplicy klasztornej, z łaskami słynącym obrazem Jezusa Miłosiernego i grobem św. Faustyny, będącej „sercem” łagiewnickiego Sanktuarium. Transmisję on-line można odbierać na wszystkich przeglądarkach w Internecie oraz na smartfonach i tabletach. Zaawansowana technologia zapewnia wysokiej jakości przekaz obrazu i dźwięku bez limitu wejść. Osoby korzystające z transmisji on-line mogą łączyć się duchowo z tym miejscem, uczestniczyć w nabożeństwach oraz modlić się przed obrazem Jezusa Miłosiernego. Spełniając prośby internautów doświetlono w nocy cudowny obraz i grób św. Faustyny [*Orędzie Miłosierdzia, Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie*, 94, 2015].

W celu umożliwienia za pośrednictwem Internetu kontemplacji najbardziej znanego w świecie obrazu Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego wykonano pierwszą i największą w Europie Środkowo-Wschodniej reprodukcję gigapikselową (3 miliardy pikseli)⁷. Innowacyjna publikacja wizerunku Jezusa na portalu www.faustyna.pl w tak dużej rozdzielczości i niespotykanej dotąd jakości przyczyni się z pewnością do jeszcze większego wypromowania kultu w Internecie. Dzięki umieszczeniu obrazu w zasobach globalnej sieci, jego detale można teraz oglądać z bliska z każdego zakątka świata⁸.

Na stronie internetowej Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia udostępniony jest również folder „Jezusowe Orędzie Miłosierdzia”, który zawiera najważniejsze informacje dotyczące orędzia Miłosierdzia oraz istoty i nowych form kultu. Plik z folderem w formie PDF, opracowanym w dwunastu językach, można pobrać bezpłatnie po wypełnieniu prostego formularza.

Sanktuarium aktywne jest również w mediach społecznościowych.

Portal www.faustyna.pl – Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia prowadzi otwartą grupę na portalu Facebook: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia⁹. Grupa ta liczy ponad 9 600 członków (stan na 31 maja 2015 r.).

⁷ Zakładając, że przeciętny aparat cyfrowy posiada rozdzielczość rzędu 12 MPx uzyskano tu rozdzielczość 240 razy większą. We Włoszech podobną metodą przeniesiono do komputera i internetu takie dzieła, jak: *Ostatnia Wieczerza* Leonarda Da Vinci, freski Giotta z bazyliki św. Franciszka w Asyżu i sklepienie Kaplicy Sykstyńskiej w Watykanie.

⁸ Fotografię wykonał Piotr Tumidajski w 2011 r. Prace trwały ok. 12 miesięcy (w tym 12 godzin zdjęć).

⁹ Opiekunem ze strony Zgromadzenia i supervisorem adminów jest s. M. Elżbieta Siepak ZMBM, rzecznik prasowy Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia.

W grupie poruszane są wyłącznie tematy, wydarzenia, informacje związane z orędziem Bożego Miłosierdzia.

Z okazji przygotowań do Światowych Dni Młodzieży w październiku 2014 roku Zgromadzenie uruchomiło na Facebooku również trzy profile językowe: Faustyna 2016 (pl) – 7970 polubień, WYD Faustina 2016 (ang.) – 3 677 polubień, JMJ Faustina 2016 (hiszp.) – 2 616 polubień.

Zgromadzenie prowadzi również blog Faustyna 2016 oraz dwa kanały na You Tube: Faustyna.pl – 283 subskrypcje i Faustyna 2016 – 170 subskrypcji.

Sanktuarium organizuje również pojedyncze akcje, których celem jest promocja kultu. W połowie maja 2015 r. siostry ze Zgromadzenia wraz z grupą młodzieży zorganizowały akcję „Dzienniczek w ósemce”. Uczestnicy akcji w ciszy czytali „Dzienniczki”, w jednym z krakowskich tramwajów, budząc tym zainteresowanie podróżnych. Niektórym osobom wręczali do rąk małe karteczki z wybranymi cytatami.

Wskazane powyżej niezwykle różnorodne działania promocyjne wpływają na szerzenie kultu oraz na dynamiczny wzrost liczby osób pielgrzymujących do łagiewnickiego Sanktuarium.

Pielgrzymowanie do Sanktuarium Bożego Miłosierdzia

Pielgrzymki do Łagiewnik rozpoczęły się podczas II wojny światowej, wkrótce po śmierci Siostry Faustyny. W okresie okupacji często bywał tu Karol Wojtyła. Po wojnie wraz z rozwojem kultu Bożego Miłosierdzia przybywali pielgrzymi z archidiecezji krakowskiej oraz z sąsiadujących z nią diecezji katowickiej i tarnowskiej.

W księgach pielgrzymkowych sanktuarium prowadzonych przez siostry ze Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia w latach 1970-1980 zarejestrowano zaledwie 25 grup pielgrzymkowych z Polski i 3 z zagranicy (tab. 2). Należy zaznaczyć, że rejestracja obejmowała 35-40% ogólnej liczby pielgrzymów przybyłych do Sanktuarium. W kolejnym dziesięcioleciu nastąpił wzrost natężenia ruchu pielgrzymkowego. Jednak szczególnie dynamiczny wzrost liczby pielgrzymów rozpoczął się w latach 90. XX wieku. W roku poprzedzającym beatyfikację Siostry Faustyny odnotowano 436 grup z Polski i 55 grup z zagranicy, natomiast w roku beatyfikacji (1993 r.) przybyło prawie dwa razy więcej pielgrzymów. W latach 1993-2000 liczby te wzrosły niemal sześciokrotnie. W 2000 r. w związku z kanonizacją bł. siostry Faustyny zarejestrowano 619 tys. pielgrzymów (5 120 grup) [Mróz 2008, s. 53-54]. Podczas gdy w rzymskich uroczystościach kanonizacyjnych uczestniczyło ok. 150 tys. pielgrzymów (w tym ponad 35 tys. z Polski, a także z USA, Meksyku, Argentyny, a nawet z Filipin), w krakowskich Łagiewnikach obecnych było ponad 70 tys. osób. [<http://www.katedra.rzeszow.pl/pages/faustyna/kanonizacja.htm>, 2015].

Tabela 2. Ruch pielgrzymkowy do Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach.**Table 2.** Pilgrimages to the Shrine of Divine Mercy in Łagiewniki.

Lata	Liczba grup z Polski	Liczba grup z zagranicy
1970-1980	25	3
1980-1990	260	31
1992	436	55
1993	760	129
2002	6500	1300

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wpisów do ksiąg pielgrzymkowych sanktuarium.

Source: Own elaboration based on the entries in the pilgrimage books of the Sanctuary.

Pielgrzymka papieża Jana Pawła II w 2002 r., podczas której ogłosił on Sanktuarium w Łagiewnikach światową stolicą kultu Bożego Miłosierdzia, spowodowała wzrost liczby pielgrzymów do 2 mln (6 500 grup polskich i prawie 1 300 zagranicznych). Większy napływ wiernych zaobserwowano po śmierci papieża Jana Pawła II w 2005 r. (ponad 2 mln pielgrzymów) oraz w następnym roku, kiedy Łagiewniki odwiedził papież Benedykt XVI.

W kolejnych latach liczba pielgrzymów utrzymywała się na poziomie 2 mln, co sprawia, że Sanktuarium w Łagiewnikach znajduje się w gronie 30 najważniejszych ośrodków pielgrzymkowych chrześcijaństwa na świecie (Rzym – 10 mln pielgrzymów, San Giovanni Rotondo – 9 mln, Lourdes – 6 mln, Fatima – 5 mln, Santiago de Compostela – 5 mln, Jasna Góra – 4-5 mln, Montserrat – 3 mln, Medjugorje – 2,5 mln) [Jackowski 2008, s. 114].

Należy tu zaznaczyć, że w krakowskich Łagiewnikach wszyscy odwiedzający traktowani są jako pielgrzymi, także osoby zwiedzające ośrodek i mieszkańcy Krakowa, którzy stanowią znaczącą grupę (ok. 200 tys. osób) [Jackowski 2010, s. 28-29].

Ruch pielgrzymkowy do Sanktuarium trwa przez cały rok, jednak pielgrzymi najliczniej przybywają w święto Bożego Miłosierdzia (w pierwszą niedzielę po Wielkanocy) oraz w liturgiczne wspomnienie św. Faustyny (5 października).

W latach 80. w uroczystościach Bożego Miłosierdzia uczestniczyło kilkaset osób, na początku lat 90. kilka tysięcy, natomiast w 2005 r. liczba ta wzrosła do 200 tys. [Mróz 2008, s. 54]. W 2015 r. w Niedzielę Miłosierdzia odnotowano pielgrzymów z 41 krajów świata ze wszystkich kontynentów, nawet z małych wysp na oceanach: Martynika czy Reunion¹⁰ [http://www.faustyna.

¹⁰ Oto pełna lista: Anglia, Argentyna, Australia, Austria, Belgia, Białoruś, Brazylia, Chile, Chorwacja, Czechy, Ekwador, Etiopia, Filipiny, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Niemcy, Indie, Indonezja, Irlandia, Kanada, Liban, Łotwa, Malta, Martynika, Meksyk, Mozambik, Peru,

pl/zmbm/pielgrzymi-na-swiecie-milosierdzia/, 2015]. Wcześniej w 2006 r. zarejestrowano po raz pierwszy pielgrzymów przybyłych z Gabonu, Kongo i Haiti [Jackowski, Sołjan 2010, s. 141-142].

Powszechność i szerzenie się kultu Bożego Miłosierdzia potwierdza obecnie największy na świecie, poza Rzymem, zasięg przestrzenny jego oddziaływania. Rocznie do Sanktuarium w Łagiewnikach przybywają pielgrzymi z blisko 100 krajów świata (na Jasną Górę z ok. 80, do Lourdes i Fatimy z ponad 70 krajów). Stanowią oni 25% ogółu odwiedzających (ok. 500 tys.). Jest to jeden z najwyższych odsetków w Europie (Lourdes 60%, Jasna Góra około 10 %, San Giovanni Rotondo ponad 5 %) [Jackowski 2008, s. 117].

Przedstawione powyżej dane dotyczą pielgrzymów, którzy w tradycyjny sposób (pieszo lub korzystając z różnorodnych środków transportu) przybyli do Sanktuarium w Łagiewnikach. Wszyscy oni fizycznie odwiedzili miejsce kultu i uczestniczyli w nabożeństwach lub w modlitwach. Statystyki te nie obejmują jednak osób, które dotarły do miejsca sacrum nie pokonując przestrzeni (rozumianej jako drogi) w wymiarze realnym, lecz wirtualnym.

Wprawdzie do Sanktuarium przybywa od kilkunastu do kilkudziesięciu tysięcy pielgrzymów miesięcznie i kaplica z cudownym obrazem Jezusa Miłosiernego i grobem św. Faustyny jest codziennie wypełniona pielgrzymami, nie sposób pominąć wirtualnej współobecności pielgrzymów z całego świata. Dzięki transmisji on-line ludzie „wchodzą” do kaplicy całą dobę, również w nocy, gdy obraz i grób są lekko oświetlone, a przed Najświętszym Sakramentem pali się lampka. W obliczu takiej możliwości pokonane zostały ograniczenia godzin otwarcia kaplicy, stref czasowych, wreszcie pojemności kaplicy. Według s. Elżbiety Siepak, długoletniej rzeczniczki prasowej Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia i Sanktuarium w Krakowie-Łagiewnikach: „...Sanktuarium, spełnia marzenia wszystkich czcicieli Miłosierdzia Bożego i św. Faustyny, którzy pragną modlić się w tym świętym miejscu, a jeśli nie mogą przybyć tu fizycznie, czynią to właśnie poprzez tę transmisję” [<http://www.idziemy.pl/kosciol/swiatowa-stolica-bozego-milosierdzia-w-liczbach>, data odczytu 29.05.2015].

Za pomocą transmisji on-line w klasztornej kaplicy w 2014 r. modliło się 138 tys. unikatowych użytkowników. Od lutego 2015 r., po zmianie operatora i zniesieniu limitu wejść, ta liczba wzrosła: codziennie w dni robocze z transmisji korzysta 600 osób, w niedziele i święta – 900, a w nocy (między 22:00 a 6:00) – średnio 100 osób.

Każdego dnia do modlitwy w „Godzinie Miłosierdzia” (15:00) i „Koronki do Miłosierdzia Bożego”, włącza się przez transmisje radiowe ponad 250 tys. osób, podczas gdy fizycznie w niewielkiej kaplicy obecnych jest od 100 do 500 pielgrzymów.

Polska, Portugalia, Reunion, Singapur, Słowacja, Słowenia, Ukraina, USA, Wenezuela, Węgry, Wietnam, Włochy.

W dzieło „Koronka za konających” w 2014 r. włączyło się ponad 1 300 osób, które wsparły modlitwą prawie 5 500 odchodzących z tego świata. Aktualnie konających wspiera ponad 1200 osób, a liczba zgłoszeń konających wynosi około 30 dziennie. Wiele osób nie ogranicza się do odmówienia jednej Koronki do Miłosierdzia Bożego, ale nadal wspiera te osoby swą modlitwą.

W dziele „Nieustanna Koronka”, w którym przez całą dobę odmawiana jest Koronka w intencji uproszenia miłosierdzia Bożego dla świata, w 2014 roku uczestniczyli internauci z kilkudziesięciu krajów, którzy zapełnili grafik obejmujący 33 tys. godzin. Codziennie uczestniczą w tym dziele internauci z ponad 20 krajów świata.

Tabela 3. Pielgrzymi odwiedzający sanktuarium wirtualnie w 2014 r.

Table 3. Pilgrims visiting the Sanctuary virtually in 2014.

Uczestniczący w modlitwach	Rocznie	Dziennie
w klasztornej kaplicy (transmisja on-line)	138 000	400
w Godzinie Miłosierdzia (15:00) i w Koronce do Miłosierdzia Bożego (transmisje radiowe)	91 000 000	250 000
„Koronka za konających”	1 300	30 zgłoszeń
przy obrazie Jezusa Miłosiernego	60 000	
na mszy św. (TVP 1)	1 100 000	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z Fundacji Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach oraz z Biura Reklamy OTV Kraków, (27.05.2015).

Source: Own elaboration based on the data from the Sanctuary and the Advertising Office of OTC Kraków (27.05.2015).

Dużą oglądalnością cieszy się portal www.faustyna.pl. W 2014 r. zarejestrowano na nim ponad 1,350 mln wejść, a 687 tys. unikalnych użytkowników (tab. 4). Nastąpił wzrost oglądalności zarówno strony polskiej, jak i stron w pozostałych wersjach językowych. Aktualnie dziennie odnotowuje się średnio 5000 unikalnych użytkowników, a z okazji uroczystości i wydażeń liczba ta wzrasta nawet kilkakrotnie, np. w święto Miłosierdzia 2015 r. na portalu obecnych było ponad 30 600 użytkowników.

W 2014 r. 60 tys. użytkowników obejrzało (kontemplowało) na stronie internetowej (we wszystkich językach) obraz Jezusa Miłosiernego w gigapikselowej prezentacji.

Na stronę: faustyna.pl w roku 2014 nadesłano ponad 890 świadectw, z czego do publikacji (po korekcie) na stronie zaaprobowano 543 podziękowania za otrzymane łaski, resztę przesłano do intencji w klasztorze w Kra-

Tabela 4. Liczba unikalnych użytkowników strony internetowej www.faustyna w 2014 roku.**Table 4.** The number of unique website users www.faustyna in 2014.

Aktywność użytkowników	Liczba użytkowników
Ogółem, w tym na stronach:	687 tys. (czyli ok. 5 tys. dziennie)
polskiej	500 tys.
angielskiej	73 tys.
włoskiej	23 tys.
niemieckiej	18,5 tys.
hiszpańskiej	17 tys.
francuskiej	10 tys.
rosyjskiej	5 tys.
słowackiej	3 tys.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z Fundacji Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie – Łagiewnikach.

Source: Own elaboration based on the data from the Sanctuary.

kowie-Łagiewnikach. W ramach korespondencji odebrano tysiące e-maili w różnych językach (tylko rzecznik prasowy otrzymał i odpowiedział na ponad 5 tys. e-maili).

W zakresie telewizyjnej transmisji mszy świętej odprawianych w Sanktuarium:

- średnia oglądalność mszy św. (piątki o 17.05) tylko w zasięgu TVP Kraków (Małopolska) to 32 tys. (dane za I kwartał 2015 r.),
- średnia oglądalność mszy św. TVP1 (niedziele o 7.00) to 725 tys. (dane za I kwartał 2015 r.); 1,1 mln (dane za poprzednie lata) [Biuro Reklamy OTV Kraków 2015].

Jeśli chodzi o internetową transmisję mszy świętych w TV Miłosierdzie, to istnieją aktualnie znaczne ograniczenia techniczne. Tamtejsze serwery streamingowe mogą bowiem udostępniać sygnał tylko do 1200 użytkowników jednocześnie, podczas gdy liczba oglądających msze w niedziele i święta jest znacznie większa. Mimo że przekraczany zostaje maksymalny poziom obciążenia streamingu, możliwości techniczne nie pozwalają na udostępnienie sygnału wszystkim. W Święto Miłosierdzia Bożego ilość chętnych wynosiła ponad 100 tys. W dni powszednie ilość oglądających Godzinę Miłosierdzia i następującą po niej Mszę Świętą mieści się w limicie pasma i wynosi około 1 tys. Oglądalność mszy świętej w dni powszednie jest niższa o około 50%.

Radia Miłosierdzie słuchają głównie osoby, którym nie udało się połączyć ze *streaming video* ze względu na przeciążenie. W niedziele i święta w transmisji uczestniczy średnio 4 tys. słuchaczy, a w dni powszednie jedynie około 100. Portal milosierdzie.pl odwiedza dziennie 8 tys. osób [Fundacja Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach, 2015].

Internauci korzystają również z transmisji sympozjów i kongresów organizowanych w łagiewnickim Sanktuarium. W ostatnim Międzynarodowym Kongresie Apostołów Bożego Miłosierdzia, który odbył się w październiku 2014 r., uczestniczyli apostołowie Bożego Miłosierdzia tylko z ponad 20 krajów, a przez transmisję na stronie: milosierdzie.pl aż 16 tys. internautów.

Imponujące dane dotyczą czytelnictwa *Dzienniczka* św. Siostry Faustyny na stronie faustyna.pl. W 2014 r. 87 tys. użytkowników czytało to dzieło nie tylko w komputerach, ale także na smartfonach i na tabletach w języku polskim, angielskim, hiszpańskim, niemieckim i rosyjskim (tab. 5). Od początku maja 2015 roku można czytać *Dzienniczek* także w języku włoskim. W 2014 r. sprzedano 106 sztuk *Dzienniczka* na iPada.

Tabela 5. Liczba osób prenumerujących ze strony internetowej myśli *Dzienniczka* na każdy dzień (2014 r.)

Table 5. The number of subscribers to the website of thoughts from *The Diary* for each day (2014).

Język prenumeraty	Liczba użytkowników
polski	466
hiszpański	204
niemiecki	120
angielski	60
włoski	59
rosyjski	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z Fundacji Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie – Łagiewnikach.

Source: Own elaboration based on the data from the Sanctuary.

Folder „Jezusowe orędzie Miłosierdzia” udostępniono w 2014 r. 314 razy. Folder w języku polskim pobrały 132 osoby, w języku hiszpańskim – 75, po włosku – 28, w języku angielskim – 22, w języku niemieckim – 20, po 8 – w języku słowackim i rosyjskim, 7 – w języku francuskim, po 4 – w języku czeskim i ukraińskim oraz po 3 w języku węgierskim i białoruskim. W bieżącym roku ta liczba bardzo wzrosła ze względu na umieszczenie ikony folderu na stronie głównej faustyna.pl.

Nakład kwartalnika „Orędzie Miłosierdzia” wynosił w 2014 r. ponad 125 tys. egzemplarzy.

Na podstawie powyżej zaprezentowanych danych można stwierdzić, że imponująca liczba osób korzystających z przekazów wirtualnych jest zdecydowanie większa od liczby osób realnie odwiedzających Sanktuarium. Świadczy to o rosnącym wpływie nowoczesnych technologii na sposób uczestnictwa w określonych formach kultu.

Podsumowanie

Rozwój miejsca świętego oraz natężenie ruchu pielgrzymkowego zależy od dynamiki kultu. Do niezwykle dynamicznego rozwoju kultu Bożego Miłosierdzia i św. Faustyny Kowalskiej przyczynił się papież Jan Paweł II poprzez intensywną jego promocję. Już w drugim roku swojego pontyfikatu (1980 r.) napisał encyklikę o Bożym Miłosierdziu *Dives in misericordia*, a w kolejnych latach przeprowadził proces beatyfikacyjny i kanonizacyjny Siostry Faustyny Kowalskiej. Ponadto ustanowił Święto Miłosierdzia Bożego, przekazał światu na trzecie tysiąclecie orędzie Miłosierdzia oraz dokonał aktu zawierzenia świata i całej ludzkości Bożemu Miłosierdziu. Istotne znaczenie w promocji kultu miały dwie papieskie pielgrzymki do Polski, podczas których podkreślał potrzebę Bożego Miłosierdzia. To Jan Paweł II najmocniej i najskuteczniej rozniecił „iskrę Bożej łaski”. Nawet Jego śmierć w wigilię święta Bożego Miłosierdzia przyczyniła się do rozpropagowania kultu na całym świecie.

Misję przekazywania światu „ognia miłosierdzia” z powodzeniem realizują siostry ze Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia w Łagiewnikach. W misję tę doskonale wpisują się podejmowane przez nie działania z zakresu public relations i publicity.

Dzięki zaangażowaniu nowych narzędzi informatycznych oraz mediów wpływają one na wzrost liczby tzw. pielgrzymów wirtualnych. Spośród wykorzystywanych narzędzi promocji najskuteczniejsze okazują się transmisje mszy św., nabożeństw oraz ważnych uroczystości za pośrednictwem radia i telewizji, a zwłaszcza on-line, udostępnione również na smartfonach i tabletach.

Bardzo duże znaczenie promocyjne ma także aktualizowana na bieżąco strona internetowa: www.faustyna.pl oraz obecność na portalach społecznościowych. Siostry ze Zgromadzenia wykazują imponującą aktywność wydawniczą, zamieszczają informacje w prasie, udzielają wywiadów, a także organizują zarówno duże sympozja oraz konferencje, jak i małe akcje.

Inicjowane i popularyzowane przez Zgromadzenie za pośrednictwem Internetu dzieła (m.in. „Koronka za konających”) umożliwiają odbywanie podróży bez konieczności fizycznego przemierzania określonej odległości dzielącej pielgrzymą od miejsca sacrum.

„Pokonanie przestrzeni” następuje drogą wirtualną, w której nie uczestniczy ciało, lecz umysł. Przestrzeń wirtualna jest dostępna dla wszystkich, bez względu na jakiegokolwiek ograniczenia (niepełnosprawność, choroba, brak kondycji, brak środków finansowych, brak czasu wolnego), co sprawia, że coraz więcej osób chętnie się w niej „porusza”. Zwłaszcza transmisje on-line umożliwiają połączenie modlitewne, kontemplację, skupienie, dotknięcie sacrum, a nawet poczucie atmosfery miejsca.

W obliczu nowego zjawiska, jakim jest wirtualne pokonywanie przestrzeni pojawia się pytanie o znaczenie „drogi”, stanowiącej przecież w tradycyjnym sposobie pielgrzymowania istotny etap. Fizyczne przemierzanie drogi, czyli wędrowanie do miejsca świętego ma bowiem cechy sakralne, pozwala przeżywać kolejne doświadczenia religijne, a nawet wzrastać duchowo przed osiągnięciem celu. Ponoszony trud i odczuwane zmęczenie traktowane są jako forma modlitwy, wyrzeczenia, umartwiania, a nawet pokuty. Zmierzenie się ze swoimi słabościami ujawniającymi się lub nasilającymi się w drodze daje sposobność do nawiązania lepszej relacji z Bogiem, wreszcie do zbliżenia się do niego i do głębszej refleksji nad własnym życiem. Często towarzyszy temu próba znalezienia odpowiedzi na pytanie o sens i cel ludzkiej egzystencji.

Ważnym elementem fizycznego pielgrzymowania, zwłaszcza w grupie, jest ewangelizacja, wspólna modlitwa, a także podejmowane przez kapłana rozważania i organizowane konferencje.

Tzw. wirtualne pielgrzymowanie pozbawione jest trudu i wyrzeczeń, oraz przeżyć, jakich doświadcza wędrowiec. Przy czym wędrowiec rozumiany jest tu jako osoba pielgrzymująca do miejsc kultu zarówno pieszo, jak i przy wykorzystaniu dostępnych środków transportu.

Wirtualna pielgrzymka nie jest więc tożsama z tradycyjną, nie może jej zatem zastąpić. Bariery w zmysłowym doświadczaniu rzeczywistości jest ekran telewizora, komputera lub dostępnych urządzeń mobilnych.

Celem podjętych tu rozważań nie jest poszukiwanie odpowiedzi na pytanie: Czy pielgrzymowanie wirtualne (a tym samym turystyka wirtualna) wyprze pielgrzymowanie tradycyjne? Zdaniem autorki te dwie formy turystyki mogą obok siebie współistnieć bez konieczności konkurowania z sobą. Przestrzeń wirtualna stwarza niespotykane wcześniej możliwości uczestniczenia w wydarzeniach czy niefizycznej obecności w miejscach, do których w określonym czasie trudno byłoby dotrzeć. Przykładowo, mieszkaniec Argentyny bez konieczności opuszczania swojego miejsca pobytu może wielokrotnie włączać się dzięki transmisji on-line we wspólną modlitwę w sanktuarium. Pozbawiony takiej szansy z pewnością nie podejmowałby częstych, dalekich podróży do Polski, aby każdorazowo uczestniczyć w wybranych modlitwach. Wykorzystanie przestrzeni wirtualnej nie wyklucza, a wręcz może stymulować do podjęcia rzeczywistej podróży w celu głębokiego doświadczenia sacrum.

Istota przestrzeni sakralnej (między wyjściem a dojściem) nie musi zawierać się w określonej liczbie kilometrów, ale w tym, że prowadzi do świętego celu, że oczyszcza i pozwala partycypować w wartościach absolutnych za pośrednictwem ośrodka kultu [<http://www.opoka.org.pl/varia/msze/pielgrzym2.html>, 2015].

O tym jednak, czy podjęta zostanie podróż realna czy wirtualna decyduje potrzeba, motywacja i wewnętrzne przekonanie, a wreszcie możliwości (zdrowotne, finansowe, czasowe etc.) i postawa osoby w niej uczestniczącej.

Słusznie zauważył papież Benedykt XVI w Orędziu na 45. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, że „nowe technologie zmieniają nie tylko sposób komunikowania, ale sam przekaz, dlatego (...) mamy do czynienia z rozległą transformacją kulturową”.

Na zakończenie należy podkreślić, że aktywność wydawnicza i medialna Sanktuarium jest zgodna z charyzmatem miejsca i misją rozpowszechniania orędzia Bożego Miłosierdzia. Intensywne i konsekwentne działania na rzecz promowania kultu, a także duże zaangażowanie modlitewne sióstr sprawiają, że dziś do Światowego Centrum Bożego Miłosierdzia w krakowskich Łagiewnikach coraz liczniej przybywają pielgrzymi, zarówno w rzeczywistości realnej, jak i wirtualnej, ze wszystkich kontynentów. Kult ten osiągnął zatem zasięg globalny.

Bibliografia

- Jackowski A. (2007), *Pielgrzymki zagraniczne szansą dla rozwoju polskich ośrodków kultu religijnego*, Prace geograficzne, Zeszyt 117, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków.
- Jackowski A. (2008), *Kraków jako międzynarodowe centrum turystyki religijnej*, [w:] „Alma Mater”, nr 109, Uniwersytet Jagielloński, Kraków.
- Jackowski A. (2010), *Pielgrzymki a turystyka religijna. Rozważania na czasie*, [w:] Kroplewski Z., Panasiuk A., red., *Turystyka religijna*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Jackowski A., Sołjan I. (2010), *Zasięg oddziaływania orędzia miłosierdzia na podstawie ruchu pielgrzymkowego do Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach*, [w:] *Promieniowanie orędzia miłosierdzia. 10 lat po kanonizacji Siostry Faustyny*. Referaty z sympozjum w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, Kraków-Łagiewniki, 30 kwietnia 2013, Wydawnictwo Misericordia, Kraków.
- Konstytucje i Dyrektorium Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia*, Warszawa-Rzym, 1985, art. 315, za: Siepak E. ZMBM, Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w pełnieniu misji Apostołki Bożego Miłosierdzia, [w:] *Promieniowanie orędzia miłosierdzia. 10 lat po kanonizacji Siostry Faustyny*. Referaty z sympozjum w Sanktuarium Bożego

Miłosierdzia, Kraków-Łagiewniki, 30 kwietnia 2013 (2010), Wydawnictwo Misericordia, Kraków.

List Episkopatu Polski czytany w kościołach 9.11.2014 r. (2015), za: Orędzie Miłosierdzia, Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie' 94.

Mróz F. (2008), *Geneza i funkcjonowanie sanktuariów Bożego Miłosierdzia w Polsce*, „Peregrinus Cracoviensis”, z. 19.

Świątkiewicz W. (2005), *Homo Peregrinus wobec postmodernistycznej sekularyzacji*, [w:] Glaeser Z., Górecki J., red., *Pielgrzymowanie a integracja.*, Uniwersytet Opolski, Opole.

Prace bez podanego autora, w tym raporty z badań i roczniki statystyczne

Biuro Reklamy OTV Kraków, 27.05.2015.

Fundacja Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach, 27.05.2015

Netografia

<http://www.deon.pl/religia/kosciol-i-swiat/z-zycia-kosciola/art,22302,sdm-2016-w-krakowie-co-gdzie-kiedy.html> (30.05.2015).

<http://www.epr.pl/>, (28.05.2015)

http://www.faustyna.pl/index.php?option=com_rsform&formId=21&Itemid=55555 (23.05.2015).

<http://www.faustyna.pl/zmbm/pielgrzymi-na-swiecie-milosierdzia/> (27.05.2015).

<http://www.idziemy.pl/kosciol/swiatowa-stolica-bozego-milosierdzia-w-liczbach>, (29.05.2015).

<http://itunes.apple.com/pl/book/dzienniczek/id540358479?mt=11&ls=1>, (22.05.2015).

<http://www.katedra.rzeszow.pl/pages/faustyna/kanonizacja.htm> (25.05.2015).

<http://www.krakow.faustyna.pl/historia-sanktuarium> (21.05.2015).

<http://www.milosierdzie.pl/lagiewniki/index.php/pl/tv-milosierdzie-pl.html#.VWZDntLtmko>, (23.05.2015).

<http://www.milosierdzie.pl/lagiewniki/index.php/pl/tv-milosierdzie-pl.html#.VWZDntLtmko>, (23.05.2015).

<http://misericordia.faustyna.pl/shop/productinfo/9788363916251> (22.05.2015).

http://www.opoka.org.pl/varia/msze/pielgrzym2.html?akt_row=5&licznik=0 (20.05.2015).

<http://www.opoka.org.pl/varia/msze/pielgrzym2.html> (29.05.2015).

http://www.teologia.pl/m_k/zag08-2f.htm#a (22.05.2015).

VIRTUAL PILGRIMAGE AS A RESULT OF THE APPLICATION OF NEW TECHNOLOGIES IN PROMOTION. CASE STUDY OF THE WORLD CENTRE OF DIVINE MERCI IN CRACOW-ŁAGIEWNIKI

Abstract

Purpose. The impact of modern technologies on promotional activities supporting the development of Veneration of the Image of Divine Mercy and St Faustina carried out by Divine Mercy Sanctuary in Łagiewniki and effects of this action manifesting itself in new ways and forms of pilgrimage.

Method. This article presented data analysis concerning the development of the pilgrimage movement of the Sanctuary dating back to its beginning until today, and it also confronts traditional pilgrimage with the virtual one.

Findings. The research showed that thanks to employing new media and computer tools, there has been a significant increase in the number of so-called 'virtual' pilgrimages in recent years. The carried out promotional activities remain true to the charisma of the place and in line with the mission of spreading the proclamation of the Divine Mercy. Intense and consistent actions in favour of promoting worship, cause many visits, both actual and cybernetic, from all continents to the World Centre of Veneration of the Image of Divine Mercy in Cracow Łagiewniki today. This worship has now reached a global range.

Research and conclusion limitations. No systematic, comparable data.

Practical implications. Research studies in promotional activities and new technologies being used for that purpose by the place of veneration are extremely significant in identifying the transformation of different forms of pilgrimage which have their consequences in the size of the tourist area attendance.

Originality. Rarely performed analysis of the impact of modern technologies on promotional activities of the worship place.

Type of paper. Case study.

Key words: pilgrimage, promotional activity, virtual space, the worship place, promotion of the veneration.

